

Bukovinian State
Medical University

ВДНЗ України «Буковинський
державний медичний університет»

Ștefan cel Mare University
of Suceava

Сучавський університет імені
Штефана чел Марє

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУСПІЛЬНИХ НАУК ТА ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ

AKTUALINI PYTANNIA SUSPILINIH
NAUK TA ISTORII MEDITSINI
(APSNIM)

CURRENT ISSUES OF SOCIAL
STUDIES AND HISTORY OF
MEDICINE

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ
ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК
И ИСТОРИИ МЕДИЦИНЫ

ENJEUX ACTUELS DES SCIENCES
SOCIALES ET DE L'HISTOIRE DE
LA MEDECINE

Спільний українсько-румунський науковий журнал
Joint Ukrainian-Romanian scientific journal

2019, 2 (22)

<i>Журнал засновано в 2013 р. Перереєстровано 27.07.2015 р. у Міністерстві юстиції України (Свід. № 21495-11295ПП – Сер. КВ)</i>	<i>Journal started publishing in 2013 year. Re-registered in the Ministry of Justice of Ukraine 27.07.2015 p (Cert.of registr. № 21495-11295ПП – Ser. KB)</i>
<i>Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України з історичних (Наказ МОН України № 515 від 16.05.2016р.) та філологічних наук (Наказ МОН України № 1222 від 07.10.2016 р.)</i>	<i>Journal is on the List of Scientific Professional publication of the Ministry of Education and Science of Ukraine, entitled to publish main results of dissertations in different fields of Historical sciences (order № 515 of 16.05.2016) and Philological sciences (order № 1222 of 07.10.2016)</i>

President: Dr. of Medicine, Prof. **Taras Boychuk** (Bukovinian State Medical University)

Editors-in-Chief: Dr. of History, Prof. **Stefan Purici** (Ștefan cel Mare University of Suceava)
Dr. of History, Prof. **Antoniuy Moyses** (Bukovinian State Medical University)

Executive Editors: Ph.D., Assoc. Prof. **Antonina Anistratenko**, responsible for the electronic version of the journal
Ph.D., Assoc. Prof **Yulia Rusnak** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Lecturer **Tetyana Nykyforuk** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Lecturer **Harieta Mareci Sabol** (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Editors Assistants: Ph.D., Associate Prof. **Inha Tymofijchuk** (Bukovinian State Medical University)
Ph.D., Lecturer **Vasile M. Demciuc** (Ștefan cel Mare University of Suceava)

Executive secretaries: Lecturer **Iryna Kaizer**, Lecturer **Lidia Vylka**

Responsible for the electronic version on the OJS platform and DOI identifier: **Maya Paholka**
Responsible for the Bibliographic description of the references: **Svitlana Tulevska**

INDEXING: Index Copernicus – 73,78 (2016) | Infobase Index – 2,8 (2016) | MIAR – 2,8 (2016) | SRJIF – 3,98 (2017) | JICIndex – 0,110 (2017)

Journal was registered in the international scientometric and bibliographical database **Index Copernicus**, **Directory of Open Access Journals (DOAJ)**, **Ulrichs Web**, **Erih Plus**, **Scientific Indexing Services**, **eLibrary**, **Index of Turkish Education**, **Infobase Index**, **OAJI**, **World Cat**, **Directory of Research Journals Indexing (DRJI)**, **Sherpa/Romeo**, **Scientific Journal Impact Factor (SJIF)**, **Information Matrix for the Analysis of Journals (MIAR)**, **Journals Factor (JF)**, **International Institute of organized research (I2OR)**, **Journals Impact Factor**, **International Innovative Journal Impact Factor (IIJIF)**, **Rootindexing**, **Science Research Journal Impact Factor (SRJIF)**, **JICIndex**, was published in database: **Google Scholar**, **SCIARY WorlWide Elibrary (SUA)**, **Central and Eastern European Online Library (Germany)**.

Editorial Board:**Social sciences:**

Associate Prof. **Gennadii Kazakevych**, Dr. of History, Taras Shevchenko Kyiv National University (Ukraine);
 Prof. **Michel Kerautret**, Dr. of History, Ecole des Hautes études en sciences sociales (Paris, France);
 Prof. **Zenon Kohut**, Dr. of History, Alberta University (Edmonton, Canada);
 Prof. **Oleksandr Kurochkin**, Dr. of History, M. Rylskiy Institute of Art, Folklore and Ethnology, Academy of Sciences (Kyiv, Ukraine);
 Chief Research Worker **Elisaveta Kvilincova**, Dr. of History, Institute of Cultural Heritage, Academy of Sciences (Chisinau, R. Moldova);
 Prof. **Yuri Makar**, Dr. of History, Academician of the Ukrainian Academy of History, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine);
 Senior Research Associate **Paul Meerts**, Dr. of History, Institute of International Relations Clingendael (The Hague, Netherlands);
 Prof. **Olimpia Mitric**, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Georghe Onișor**, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Associate Prof. **Florin Pintescu**, Dr. of History, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Academician **Stepan Pavliuk**, Dr. of History, Director of the Institute of Ethnology, Academy of Sciences (Ukraine);
 Academician **Anna Skrypnyk**, Dr. of History, Director of the Institute of Art Studies, Folklore and Ethnology, Academy of Sciences (Kyiv, Ukraine);
 Prof. **Andrzej Wawryniuk**, Dr. of History, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Cholmie (Poland);
 Prof. **Vitaliy Dokash**, Dr. of Philosophy, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine);
 Prof. **Mychailo Marchuk**, Dr. of Philosophy, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine);
 Prof. **Sorin Tudor Maxim**, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Diego Sanches Mecka**, Dr. of Philosophy, National University of Distance Education (Madrid, Spain);
 Assoc. Prof. **George Neamtu**, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Ivan Ostaschuk**, Dr. of Philosophy, Bukovinian State Medical University, M.P. Dragomanov National pedagogical University (Ukraine);
 Assoc. Prof. **Bogdan Popoveniuc**, Dr. of Philosophy, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Assoc. Prof. **Nina Zoriy**, Ph. D. of Philosophy, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Bertrand Badiou**, Dr. of Philosophy, Ecole normale supérieure (Paris, France);
 Prof. **Piotr Borek**, Dr. of Philology, Head of the Polish Philology Institute Krakiv Pedagogical University (Poland);
 Prof. **Mircea A. Diaconu**, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Assoc. Prof. **Evelina-Mezalina Graur**, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Adam Falowski**, Dr. of Philology, Head of the East Slavic Philology Institute Jagiellonian University (Poland);
 Prof. **Roma Franko**, Dr. of Philology, University of Saskatchewan (Canada);
 Assoc. Prof. **Simona-Aida Manolache**, Dr. of Philology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Hanna Martynova**, Dr. of Philology, Bohdan Chmelnytskyi Cherkasy National University (Ukraine);
 Prof. **Nagy Rodica-Măriora**, Dr. of Filology, Head of the Scientific library in Ștefan cel Mare University of Suceava;
 Prof. **Antoaneta Olteanu**, Dr. of Philology, Bucharest University (Romania);
 Assoc. Prof. **Oleksandr Rak**, Ph. D. of Philology, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Nataliya Rusnak**, Dr. of Philology, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Ukraine);
 Chief Research Worker **Anna-Maria Sorescu-Marinkovich**, Dr. of Philology, Balkan Institute at Serbian Academy of Sciences and Art (Belgrad);
 Assoc. Prof. **Nadia Laura Serdenciuc**, Dr. of Educational Sciences, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania).

History of medicine:

Assoc. Prof. **Carmen Cornelia Bălan**, Dr. of Psychology, Ștefan cel Mare University of Suceava (Suceava, Romania);
 Prof. **Vasyl Cheban**, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Dr. med. Dipl.-Psych, MBA, **Gerhardt Dammann**, Chief of Psychiatrische Klinik Münsterlingen and the psychiatric services Thurgau (Switzerland);
 Prof. **Alexander Fediv**, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Oleksandr Ivashiuk**, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Yuzef Podguretski**, Dr. of Psychology, Opole University (Poland);
 Prof. **Alfred Prits**, Dr. of Psychology, Pres. of World Psychology Union, Head of Psychotherapy and Psychoanalysis Institute in Vienna (Austria);
 Prof. **Viktor Tashchuk**, Dr. of Medicine, Bukovinian State Medical University (Ukraine);
 Prof. **Dmytro Tyntyuk**, Dr. of Medicine, Chisinau State University of Medicine and Pharmacy N.Testemitsu (R. Moldova);
 Prof. **Bohdan Vasylevskiy**, Dr. of Medicine, Chief of Psychosomatik Institute (Warsaw, Poland);
 Prof. **Konstantin Yetso**, Dr. of Medicine, Chisinau State University of Medicine and Pharmacy N.Testemitsu (R. Moldova).

Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. Спільний українсько-румунський науковий журнал. Серія "Історичні науки" || Current issues of Social studies and History of Medicine. Joint Ukrainian-Romanian scientific journal. Series "Historical science"/ Редколегія: Т. Бойчук, Ш. Пуріч, А. Мойсей. Чернівці–Сучава: БДМУ. 2019. № 2 (22). 118 с.

ISSN: 2311-9896; EISSN 2411-6181

The actual problems of world history, history of Ukraine, history of religion, ethnogenesis and traditional culture of peoples, archeology, philosophy, linguistics, literature and history of medicine are investigated in the journal. The journal is the international edition according to the sphere of extension and geography of the authors.

The publication is aimed at the higher educational institutions, academic institutes, and cultural institutions staff.

ББК 60я53+5г.я43

The journal is published in paper and electronic version with the resolution of the academic council of Higher State Educational Establishment of Ukraine "Bukovinian State Medical University" (Decision №11. Date: 20.06.2019).

The authors are responsible for the selection, accuracy of given information, citations, proper names, geographical names and other data.

Publishing: 2-4 issues a year. Languages: Ukrainian, Russian, English, French.

Address: Ukraine, 58000, Chernivtsi, Heroiv Maidanu str., 3, Department of Social Sciences and Ukrainian Studies.
 Tel.: (0372) 520871. **E-mail:** snim@bsmu.edu.ua; society@bsmu.edu.ua

The electronic version of the journal is available on the Web sites: <http://apsnim.bsmu.edu.ua>; <http://doaj.org> (Directory of Open Access Journals); <http://www.irbis-nbuv.gov.ua> (Scientific periodicals of National V. Vernadskij library web-site); <http://scholar.google.com.ua> (Google Scholar); <http://e-apsnim.bsmu.edu.ua> (OJS).

**ЗАСТОСУВАННЯ KEYС-МЕТОДУ В РАМКАХ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ДОМЕДИЧНА ДОПОМОГА
В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ”****Свєнєія НАЗИМОК, Ігор БІРЮК, Ірина КУКОВСЬКА,
Ігор ЦИРКОТ, Василь СТЕФАНЧУК, Володимир МОЙСЮК,**
ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”,
м. Чернівці (Україна); nazymok36@ukr.net; biryuk.igor@ukr.net;
kukovska.irina@gmail.com; vasil.stefanchuk@ukr.net. vova-62.09m@ukr.net,**USING OF CASE-STUDY IN THE FIELD OF THE STUDY
SUBJECT “PREMEDICAL AID IN EXTREME SITUATIONS”****Yevheniya NAZYMOK, Igor BIRYUK, Iryna KUKOVSKA,
Igor TSYRKOT, Vasyi STEFANCHUK, Volodymyr MOYSYUK**
Higher State Educational Establishment of Ukraine “Bukovinian State
Medical University”, Chernivtsi (Ukraine),
RESEARCHER ID: E-2643-2017; ORCID 0000-0001-5890-5118
RESEARCHER ID: B-4028-2017; ORCID 0000-0003-3032-8202
RESEARCHER ID: D-2897-2016; ORCID 0000-0002-2838-0135
RESEARCHER ID: E-2748-2017; ORCID 0000-0001-9433-1473
RESEARCHER ID: E-2184-2017; ORCID 0000-0001-9535-4378
RESEARCHER ID: E-2724-2017; ORCID 0000-0003-1056-6529

Назымок Евгений, Бирюк Игорь, Куковская Ирина, Цырот Игорь, Стефанчук Василий, Мойсюк Владимир.
Использование кейс-метода в рамках учебной дисциплины “Домедицинская помощь в экстремальных ситуациях”. В статье проанализированы разновидности кейс-технологий, освещены особенности внедрения их в учебный процесс. В статье сделана попытка рассмотреть проблему внедрения интерактивных методов при отсутствии единого подхода в создании кейс-стади, в частности, для “Домедицинской помощи в экстремальных ситуациях”, что предопределяет **актуальность** данного исследования. **Целью исследования** является отбор и характеристика методологических требований к формированию кейса в рамках предмета “Домедицинская помощь в экстремальных ситуациях”. **Источниковедческая база исследования** роздана на основе работы с научными источниками и результатами эмпирического анализа. Представлен пример формирования тематического кейса при изучении учебной дисциплины “Домедицинская помощь в экстремальных ситуациях” в качестве экспериментального источника. **Методы исследования** – экспериментальный, наблюдения, историко-теоретический. **Выводы:** Кейс-метода заключаются в том, что он позволяет продемонстрировать академическую теорию с точки зрения реальных клинических случаев, заинтересовать студентов в изучении определенной дисциплины, в контексте других предметов, способствует активному усвоению знаний и навыков по сбору, обработке и анализу медицинской информации. При решении тематического исследования студент не только использует полученные знания, но и демонстрирует уровень понимания ситуации. Обучение по кейс-методу помогает студентам приобрести навыки оценки клинической ситуации, анализа решений и принятия решений с учетом данных обстоятельств. На основе обработки научных источников и результатов эмпирического анализа выделены требования к написанию кейсов. Сформирован пример написания кейса-ситуации в рамках предмета “Домедицинская помощь в экстремальных ситуациях”, как эффективного средства повышения качества обучения студентов и профессиональной компетентности преподавателя.

Ключевые слова: *интерактивные технологии, кейс-метод, домедицинская помощь, преподавание предмета “Домедицинская помощь в экстремальных ситуациях”, качества обучения студентов-медиков.*

Вступ. Відповідно до процесів реформування сучасної освіти в Україні вимоги до рівня викладання і компетентності викладачів закладів вищої медичної освіти постійно збільшуються. У світлі оновлення підходів до подачі навчального матеріалу, удосконалення процесу оцінювання освітнього результату необхідні нагальні зміни щодо налагодження системи зворотного зв'язку студент-викладач. Професійна підготовка висококваліфікованого спеціаліста під час навчання спрямована не тільки на накопичення теоретичних знань, але й на формування клінічного мислення та здатності прийняття виважених рішень в умовах стресу за короткий проміжок часу, що буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності в умовах сучасного ринку праці^{1,2}. Звідси, завдання сучасного викладача – не тільки адаптуватися до нових вимог освітнього середовища, а й діяти на випередження, що потребує інтерактивного підходу у подачі навчального матеріалу з використанням сучасних технологій, інноваційних підходів, зокрема: навчання на

доказовій основі, вирішення задач/проблем, навчання в команді, ігрових елементів (“evidence-based”, “problem”-based, “team-based”, “game-based” learning), впровадження симуляційних засобів відпрацювання практичних навичок³. Різновидом стимуляційного навчання є кейс-технології в навчальному процесі, які сприяють формуванню у студентів умінь та навичок комунікації, презентації, взаємодії та прийняття колективних рішень, самостійного пошуку інформації задля розв'язання ситуаційного завдання та аналізу помилок.

Постановка проблеми. Проблема впровадження інтерактивних методів в навчальний процес вищих навчальних закладів, відсутність єдиного підходу до створення кейсів для профільного медичного навчання, зокрема з навчальної дисципліни “Домедицинської допомоги в екстремальних ситуаціях” зумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз актуальних досліджень. Науковці дуже розрізнено розглядають видову характеристику кейсів,

методику їх формування та застосування¹. Серед зарубіжних вчених, які вивчали дане питання заслуговують уваги: Д. Бюрер, Д. Робін, Е. Монтер, М. Лідере, Дж. Ерскін та ін. Кейс-метод як ефективний інструмент оновлення освіти розглядається у працях Сидоренко О., Шеремета П., Чуба В., Сурмин Ю.П. Проте відомості щодо структури кейсів для студентів медиків при вивченні клінічних та теоретичних дисциплін фрагментарні, що зумовлює необхідність розробки методичних матеріалів для їх практичного застосування. Дані щодо використання кейсів в Україні мають скоріше експериментальний характер, натомість закордонні медичні навчальні заклади давно практикують кейс-технології як частину навчального процесу. Медична школа Гарварда почала використовувати кейс-методи з метою зменшення інформаційного перевантаження студентів. Шляхом зміни в навчальних програмах відбувся перехід до активного вивчення медицини за допомогою кейсів. Найбільш широке визначення методу *case study* було сформульовано в 1954 р. у класичному виданні, присвяченому історії та застосуванню методу конкретних ситуацій у Гарвардській школі бізнесу: “Це метод навчання, коли студенти і викладачі беруть участь у безпосередніх дискусіях із проблем або випадків бізнесу. Приклади випадків зазвичай готуються в письмовому вигляді як відображення актуальних проблем бізнесу, вивчаються студентами, потім обговорюються ними самостійно, що дає основу для спільних дискусій та обговорень в аудиторії під керівництвом викладача². Кейс-метод, таким чином, включає спеціально підготовлені навчальні матеріали та спеціальну технологію використання цих матеріалів у навчальному процесі”. Кейси ж в галузі медицини – це інтерактивний засіб аналізу конкретної ситуації, що відображає стан здоров’я пацієнта, проведення диференційної діагностики та вибору тактики лікування.

Мета роботи – на основі опрацювання наукових джерел та результатів емпіричного аналізу виокремити та охарактеризувати вимоги та методику формування кейсів в рамках дисципліни “Домедична допомога в екстремальних ситуаціях”.

Виклад основного матеріалу. “Домедична допомога в екстремальних ситуаціях” – нормативна дисципліна, яка викладається у вищих навчальних закладах IV рівня акредитації для спеціальностей “Лікувальна справа”, “Педіатрія”, “Медико-профілактична справа”, здійснюється з другого року навчання і запроваджується листом МОЗ України від 24.03.2015 № 08.01-47/8986.

Домедична допомога в екстремальних ситуаціях, як навчальна дисципліна інтегрується з такими дисциплінами як анатомія і фізіологія людини, загальна хірургія, пропедевтика внутрішньої медицини, гігієна та екологія, соціальна медицина та організація охорони здоро-

в’я; закладає основи теоретичних знань та практичних навичок з організації і проведення лікувально-евакуаційних, санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів, у тому числі з надання домедичної допомоги при надзвичайних ситуаціях природного і техногенного характеру та бойових умовах.

Кейси з “Домедичної допомоги в екстремальних ситуаціях” повинні відповідати навчальній меті, завданням, навчальній програмі та тематичному плану даної дисципліни. Кейс-метод доповнює традиційні форми навчання (лекції, практичні заняття) і згладжує складний перехід від теоретичного навчання до навчання у клініці. Інформаційний та методичний супровід кейсу може бути запропонований студентам у самих різних видах: друкарському, відео, аудіо, мультимедіа, що допомагає досягти кращого розуміння складності проблеми³. Оскільки основою практичних занять навчальної дисципліни “Домедична допомога в екстремальних ситуаціях” є детальний розгляд окремих теоретичних положень та формування вміншляхом багаторазового виконання кожним студентом практичних навичок, то відповідно кейси містять сценарії невідкладних станів та охоплюють весь спектр практичних навичок передбачених навчальною програмою та забезпечують інтеграцію теоретичних знань з різних предметів. Розрізняють такі види кейсів: кейс-вправа, кейс-випадок, кейс-ситуація⁴.

Кейс-вправа надає можливість студенту застосувати на практиці здобуті практичні навички. Найчастіше використовується там, де необхідно провести кількісний аналіз. Кейс-вправу доцільно використовувати для закріплення пройденого теоретичного матеріалу вкінці заняття.

Кейс-випадок – це короткий кейс, який розповідає про окремий випадок. Його можна використовувати під час заняття для того, щоб проілюструвати певну екстремальну ситуацію або обговорити питання про алгоритм надання домедичної допомоги.

Іншим видом *case-study* є кейс-ситуація – класичний кейс, що вимагає від студента аналізу ситуації. В ньому найчастіше ставиться запитання: “Чому ситуація набула такого розвитку і яким чином її можна вирішити?”. Дана методика може бути використана як для опрацювання практичних навичок протягом заняття так і для позааудиторної підготовки студента.

Перевагами кейс-методу є те, що він дозволяє демонструвати академічну теорію з точки зору реальних клінічних випадків, зацікавити студентів у вивченні конкретної навчальної дисципліни, в контексті інших предметів і явищ, сприяє активному засвоєнню знань і навичок збору, обробки і аналізу медичної інформації. Необхідно зазначити принципову відмінність кейс-ситуації від методу ситуативного моделювання. В осно-

¹ Polat Ye. Bukhankina M. Sovremennyye tendentsii razvitiya obrazovaniya. Sovremennyye pedagogicheskiye i informatsionnyye tekhnologii v sisteme obrazovaniya: ucheb. posobiye dlya stud. vyssh. ucheb. Zavedeniy [Modern trends in the development of education. Modern pedagogical and information technologies in the education system], 2-ye izd., ster., Moskva, Izdatel'skiy tsentr “Akademiya”, 2008, P. 18–103 [in Russian]; Pometun O. I. Entsyklopediya interaktyvnoho navchannya [Encyclopedia of Interactive Learning], Kyiv, SPD Kulynichev B. M., 2007, 144 p. [in Ukrainian].

² Pavlenko I. A. Keis-metod u vykladanni temy Komatozni stany [Case method in the teaching of the topic Comatic states]. Medytsyna neotlozhnykh sostoiyaniy [Medicine of urgent states], 2016, N 8, P. 119–123 [in Ukrainian].

³ Hrom N. “Keis-metod yak modernoviy interaktyvnyi metod navchannya u VNМZ” [Case method as an up-to-date interactive method of studying at the University of Vinnitsa]. *Suchasni metodychni tekhnologii keruvannya navchalnym protsesom u vyshcheykh medychnykh navchalnykh zakladakh Tezy dopovidei navchalno-metodychnoi konferentsii m. Vinnytsia, 15 liutoho 2018 roku* [Modern methodical technologies of management of the educational process in higher medical educational institutions Abstracts of the educational-methodical conference Vinnitsa, February 15, 2018], Vinnytsia, P. 35–37 [in Ukrainian].

⁴ Zubar K. I. Instruktyvni materialy po vprovadzhenniu keis-metodu dlia metodychnoho seminaru [Instructional materials on the implementation of the case-method for a methodical seminar], *Metodychna dopovid* [Methodical report], 2006, P. 10, URL: <https://pedkab.wordpress.com/>, Application date: 8.01.2019 [in Ukrainian].

ві методу ситуативного моделювання лежить ситуаційна задача, а кейс заснований на реальних подіях і містить пакет додаткової інформації (паспортні дані пацієнта, скарги, анамнестичні відомості, симптоми, синдроми основної патології, надаються результати додаткових методів обстеження). При вирішенні кейса студент не лише використовує отримані знання, отримує навички аналізу наданої ситуації, прийняття рішень (в межах професійної діяльності), під час критичних станів, уміння чітко і зрозуміло для оточуючих надавати інформацію щодо необхідної чи наданої допомоги, розвиває навички прийняття рішень на основі самостійного чи групового аналізу (наданої в кейсі ситуації), конструктивного оцінювання висловлених колегами суджень, думок, пропозицій, навички розробки, планування та реалізації дій (заходів) в межах професійної компетенції для досягнення кінцевого позитивного результату, а й демонструє рівень розуміння ситуації. Очевидно, що такий підхід дає можливість формувати не тільки фахові, але і психологічні і комунікативні навички майбутніх медичних працівників.

Для вирішення педагогічної мети дослідники пропонують таку схему процесу створення викладачем кейсу: формулювання дидактичних цілей кейсу → вибір теми → збір інформації для кейсу → вибір жанру кейсу → написання тексту кейсу → складання завдань до кейсу → упровадження кейсу в навчальний процес⁵.

За даними О. Зобова⁶ письмове представлення кейсу повинне містити:

- титульну сторінку з короткою назвою кейса, що запам'ятовується (у примітці указуються автор та рік написання);

- перелік інформаційного і методичного супроводу щодо опрацювання кейсу;

- вступ, де згадуються дійові особи чи дійова особа, розповідається про місце, де відбуваються події (екстремальна ситуація), вказується час початку дій, тощо;

- основну частину, де містяться основна частина інформації щодо педагогічної ситуації, внутрішня інтрига, проблема;

- висновок (кінцівку), де ситуація може “зависати” на тому етапі свого розвитку, який вимагає відповідного вирішення проблеми, прихованої у ситуації⁷.

За обсягом розрізняють міні-кейси або нариси обсягом 1–5 сторінки, що допомагають ознайомитися лише із ключовими поняттями ситуації; класичні (5–10 сторінок тексту); великі (10–50 сторінок зі статистичними таблицями, текстовими додатками, ілюстраціями тощо).

За рівнем складності: прості (мінімум інформації;

найчастіше – зі схемою прийняття рішення); складні (потребують міждисциплінарних знань; містять дуже детальну інформацію, а потрібна може бути відсутньою).

Тільки викладач завдяки своєму досвіду і професіоналізму може врахувати всі тонкощі процесу викладання, особливості навчальної дисципліни, висунути найбільш оптимальні в сучасних умовах науково-педагогічні вимоги до засобів та форм навчання і всього навчального процесу.

Враховуючи наведений вище практичний досвід наукових розробок схема написання кейсу-ситуації для теми “Домедична допомога при найпоширеніших невідкладних станах” може мати певні особливості. Так, зокрема, перед студентами ставляться конкретні цілі тематичного кейсу:

1. Всі дії при наданні домедичної допомоги повинні бути оперативними та адекватними.

2. Припинення дії ушкоджуючих факторів.

3. Швидка оцінка стану потерпілого.

4. Постановка попереднього діагнозу на основі даних анамнезу та об'єктивного обстеження.

5. Диференціація клінічних проявів найпоширеніших невідкладних станів.

6. Визначення способу та послідовності надання домедичної допомоги потерпілому.

7. Організація транспортування до лікувального закладу.

Доцільно застосувати наступну структуру кейса:

- визначається невідкладний стан (гостра серцева недостатність, інфаркт міокарду, гіпертонічний криз, тощо) та діючі актори, при цьому можна дати їхній опис;

- описується ситуація й симптоми;

- вказуються елементи наявного обладнання.

Після складання схеми кейсу визначається методична мета, яка формує його вісь. Методичною метою кейса може бути підтвердження теоретичних знань, розвиток клінічного креативного мислення та їх поєднання. Але в будь-якому випадку мета повинна бути вагомою, щоб робота над кейсом зацікавила студентів⁸. Основою кейсу є ситуація виникнення невідкладного стану у потерпілого, яку студенти мають проаналізувати, розібратися в суті проблеми та запропонувати можливі варіанти рішень: визначити вид невідкладного стану та скласти алгоритм надання допомоги відповідно до чинних уніфікованих клінічних протоколів медичної допомоги. Проблемною ситуацією може бути певний стан соціальної реальності (раптові пологи, напад собаки, епілептичний припадок та ін.), у який потрапляють діючі особи

⁵ Surmin Yu. P. “Keis-metod: stanovlennia ta rozvytok v Ukraini” [Case-method: formation and development in Ukraine], *Visnyk NADU* [Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine], 2015, N 2, P. 19–28 [in Ukrainian]; Shevchenko O. P. Pedagogichni umovy vykorystannia keis-metodu v protsesi vyvchennia humanitarnykh dystsyplin u vyshchykh tekhnichnykh navchalnykh zakladakh: dys. kand. ped. nauk: 13.00.04 [Pedagogical conditions of interruption of case-methods in the processes of the output of humanitarian disciplines in higher technical educational institutions: dissert. manuscript in Pedagogical Sciences: 13.00.04], Luhansk, 2011, 245 p. [in Ukrainian].

⁶ Zobov A. M. “Metod keis stady” [Case study], *Programmy MBA* [Master of Business Administration Programs], URL: <http://www.magistr.net.ua/article/16.htm>, Application date: 10.01.2019 [in Russian].

⁷ Osadchenko I. “Dydaktychni vymohy ta metodyka formuvannia keisiv u konteksti pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly” [Didactic Requirements and Methodology for Case Formation in the Context of Preparing Future Primary School Teachers], *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka* [Scientific Notes Volodymyr Vynnychenko Kirovograd State Pedagogical University], Series: Pedagogical sciences, 2012, Vol. 107 (2), P. 58–69 [in Ukrainian].

⁸ Skrypnyk M., Sorokina S., Shevchenko T. “Keis-metod yak pryklad interaktyvnoho navchannia studentiv-medykiv klinichnym dystsyplinam” [Case method as an example of interactive training of medical students for clinical disciplines], *Vyshcha osvita Ukrainy* [Higher education of Ukraine], 2012, T. I, N1 (Annex 3), Tematychnyi vypusk “Mizhnarodni Chelpanivski psykholoho-pedahohichni chytannia” [Thematic issue “International Chelpan Psychological and Pedagogical Readings”], P. 372–377 [in Ukrainian].

(потерпілий, бригада швидкої медичної допомоги, родичі, сусіди, перехожі тощо), реальний випадок з професійної діяльності лікаря або викладач використовує особисто розроблену модель наближену до реальної ситуації найпоширеніших невідкладних станів. Основні вимоги до ситуації: актуальність, доречність, реальність наявність протиріччя, яке є основою для виокремлення проблеми⁹. Студентам необхідно провести диференційну діагностику найпоширеніших невідкладних станів, визначити план дій в конкретному випадку. Таке визначення головних тем і проблематики буде орієнтиром викладачеві під час формування чітких питань. Необхідно змінювати формат ситуацій, урізноманітнювати стиль, розмір, форму. Текст опису ситуації має бути цікавим і зрозумілим для студентів¹⁰. Студенти опрацюють кейс на занятті в малих групах, обговорюючи проблему та шляхи її розв'язання, використовуючи додаткові навчальні матеріали. Потім організовується дискусія, яка створює ключовий момент навчального процесу, де з різних позицій аналізується дана конкретна ситуація виникнення невідкладного стану, його діагностика, виявляються причини, пропонуються дії з надання домедичної допомоги, оцінюється ефективність лікування, робляться прогнози щодо подальшого розвитку ситуації. Для вирішення таких завдань студент повинен мати відповідний рівень підготовки, який забезпечується самостійною, позааудиторною підготовкою, роботою на практичних та лекційних заняттях не тільки з “Домедичної допомоги в екстремальних ситуаціях”, але і інших теоретичних та клінічних дисциплін.

Викладач виступає в ролі ведучого, який задає питання, фіксує відповіді, підтримує і скеровує обговорення, тобто забезпечує зворотній зв'язок студент-викладач. Таким чином, поєднується проблемне та дидактичне навчання, що сприяє розвитку аналітичного мислення, формуванню вміння співпраці та навичок роботи в різних життєвих реаліях. У процесі обговорення відбувається актуалізація теоретичних знань студентів із різних дисциплін, розвиваються практичні вміння осмислення інформації та постановки діагнозу, виробляються навички прийняття професійних рішень та організації надання домедичної допомоги, визначення оптимальних шляхів їх реалізації, оцінки можливих наслідків прийнятих рішень та набувають вміння аналізу комунікації в межах професійної компетенції. Тільки після впровадження кейсу в навчальний процес стане очевидно необхідність доопрацювання та редагування певних моментів кейсу. Процес удосконалення кейсу залежить від творчої співпраці викладача та студентів чим забезпечується інтерактивність даної методики.

Висновки: 1. Навчання за допомогою кейс-методу формує навички оцінки клінічної ситуації, аналізу варіантів її вирішення та вибору найбільш оптимального з них, з урахуванням обставин ситуації. 2. На основі опрацювання наукових джерел та результатів емпіричного аналізу виокремлено вимоги формування кейсів. 3. Сформовано приклад написання кейсу-ситуації в рамках

навчальної дисципліни “Домедична допомога в екстремальних ситуаціях” як ефективного засобу підвищення якості навчання студентів та професійної компетентності викладача.

Nazymok Yena, Biryuk Igor, Iryna Kukovska, Tsyrcot Igor, Vasil Stefanchuk, Vladimir Moysyuk. Using of case-study in the field of the study-subject “Premedical aid in extreme situations”. Various types of case technologies are analyzed in the article, the features of implementation of them in the educational process are highlighted. Professional preparation of highly skilled specialist during studies is sent not only to the accumulation of theoretical knowledge but also on forming of the clinical thinking and ability of acceptance of the self-weighted decisions in the conditions of stress for the short interval of time that will assist the increase of competitiveness in the conditions of modern labor-market. Therefore task of modern teacher to adapt to the new requirements of educational environment which requires an interactive approach in teaching the material. Problem of introduction of interactive methods in the educational process of higher educational establishments, absence of single approach near creation of case-study, in particular from “Premedical aid in extreme situations” predetermines actuality of this research. **The purpose of the study** is to select and characterize the requirements and methodology for the formation of cases within the subject “Premedical aid in extreme situations” on the basis of working with scientific sources and results of empirical analysis. The varieties of case-technologies of are analyzed in the article, lighted up features of introduction of them in an educational process. The example of forming thematic case is resulted at the study of educational discipline of “Premedical aid in extreme situations”. The advantages of the case-method are possibility to demonstrate academic theory from the point of view of real clinical cases, interest students in the study of a particular discipline, in the context of other subjects and phenomena, promotes the active mastering of knowledge and skills in the collection, processing and analysis of medical information. It is necessary to note the fundamental difference of the case-situation from the method of situational modeling. The base of situational modeling method is the situational problem, and the case is based on real events and contains a package of additional information. When deciding a case-study, the student not only uses the knowledge gained, but also demonstrates a level of understanding of the situation. Only after introduction of case-study in an educational process, the necessity of revision and editing of certain moments of case will become obvious. The process of improving the case depends on the creative collaboration of the teacher and students, which provides the interactivity of this technique. **Research methods** are experimental, observational, historic-theoretical. **Conclusions:** 1. Learning by the case-method helps students to acquire the skills in assessment of the clinical situation, analysis of the solutions and decision making with regard to the given circumstances. 2. The requirements for cases are based on processing research data and empirical study results. 3. The example of forming a case-situation as a part of the subject “Premedical aid in extreme situations”.

Key words: interactive technology, the case method, pre-medical assistance, teaching of the subject “Premedical aid in extreme situations”, the quality of medical students training.

Назимок Євгенія – кандидат медичних наук, асистент кафедри медицини катастроф та військової медицини ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”. Коло наукових інтересів – домедична допомога в екстремаль-

⁹ Surmin Yu. Funktsionalni mozhlyvosti metodu sytuatsiinoho navchannia [Functional Possibilities of the Situational Learning Method], Uporjad. Sydorenko O., Chuba. V. K., Tsentri innovatsii ta rozvytku, 2001, P. 58–62 [in Ukrainian].

¹⁰ Andrushchak T. H. “Osoblyvosti orhanizatsii protsesu fakhovoi pidhotovky na osnovi keis-metodu” [Features of the organization of the process of professional training on the basis of the case-method], *Materialy Vseukrainskoi naukovo-metodychnoi internet-konferentsii, prysviachenoї Dniu zasnuvannia Cherkaskoho medychnoho koledzhu* [Materials of the All-Ukrainian scientific and methodical Internet conference devoted to the foundation day of Cherkassy Medical College], Cherkasy, 2015, P. 218–222 [in Ukrainian].

¹¹ Pavlenko I. A. “Keis-metod u vykladanni temy Komatozni stany” [Case-method in the teaching of the topic Comatic states], *Medytsyna неотложных состояний* [Medicine of urgent states], 2016, N 8, P. 119–123 [in Ukrainian].

них ситуаціях, анатомія сигмокретального сегмента в ранньому періоді онтогенезу. Автор 4 навчально-методичних посібників та 24 наукових статей в фахових наукових виданнях.

Nazymok Yevgenia – candidate of medical science, assistant of Disaster and military medicine department of Higher State Educational Establishment of Ukraine “Bukovinian State Medical University”. Scientific interests are Premedical Aid in Extreme Situations, Anatomy of the sigmoidorectal segment in the early period ontogenesis. Author of 4 tutorial books and 24 scientific articles in professional scientific journals.

Бірюк Ігор – кандидат медичних наук, доцент, завідувач кафедри медицини катастроф та військової медицини ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”. Коло наукових інтересів: домедична допомога в екстремальних ситуаціях, медицина катастроф, топографічна анатомія, громадське здоров'я. Автор 150 наукових та методичних праць, у тому числі 5 посібників.

Biryuk Igor – PhD in Medicine, Associate professor, Chief of the department of Disaster and Military Medicine in Higher State Educational Establishment of Ukraine “Bukovinian State Medical University”. Research interests: Scientific interests are Premedical Aid in Extreme Situations, disaster medicine, topographic anatomy, public health. The author of 150 published scientific and methodical works, including 5 textbooks.

Куковська Ірина – к. мед. н., доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”. Коло інтересів – Медицина катастроф. Педагогіка здоров'я. Характеристика лікарських засобів. Автор понад 50 праць, з них 8 навчально-методичних.

Kukovs'ka Iryna – candidate of medical science, assistant of professor of Disaster and military medicine department of Higher State Educational Establishment of Ukraine “Bukovinian State Medical University”. Scientific interests are Disaster Medicine, Pedagogy of health, Characteristic of the medicines. The author of more than 50 works, 8 of them are teaching-methodical.

Циркот Ігор – к. мед. н., доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”. Коло наукових інтересів: травматологія, мануальна терапія. Автор 80 наукових та методичних праць, у тому числі 2-х навчальних підручників з грифом МОЗ, МОН України.

Tsyrcot Igor – PhD in Medicine, Associate professor of the department of Disaster and Military Medicine in Higher State Educational Establishment of Ukraine “Bukovinian State Medical University”. Research interests: traumatology, manual therapy. Author of more than 70 published scientific and methodical works, including 3 textbooks with stamps Ministry of Health, Ministry of Education of Ukraine.

Стефанчук Василь – асистент кафедри медицини катастроф та військової медицини ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”.

Stefanchuk Vasyl – candidate of medical science, assistant of professor of Disaster and military medicine department of Higher State Educational Establishment of Ukraine “Bukovinian State Medical University”.

Моїсюк Володимир – асистент кафедри медицини катастроф та військової медицини ВДНЗ України “Буковинський державний медичний університет”.

Moysyuk Vladimir – candidate of medical science, assistant of professor of Disaster and military medicine department of Higher State Educational Establishment of Ukraine “Bukovinian State Medical University”.

Received: 02.04.2019

Advance Access Published: June, 2019

© Y. Nazymok, I. Biryuk, I. Kukovska, I. Tsyrcot, V. Stefanchuk, V. Moysyuk, 2019